

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัย และเอกสารวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสภานิติบัญญัติและการปฏิบัติหน้าที่ บริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลแม่ลาน้อย เขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 ตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา
2. หลักการบริหารและการจัดการสถานศึกษา
3. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท
4. บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคน มีหน่วยงานและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้แนวคิดการจัดการศึกษา ที่สำคัญมีดังนี้

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545:1) กล่าวถึงสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องเร่งรัดปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาให้เด็กเยาวชนและคนไทยเป็นคนดี มีคุณธรรม เป็นคนเก่ง คิดดี ทำงานได้ดี มีคุณภาพ มีความเป็นไทย สามารถปรับตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์โลกและสังคมที่เปลี่ยนแปลง คุณภาพของคนไทยเช่นนี้จะป็นทรัพยากรสำคัญสำหรับการอยู่รอด และการพัฒนาของประเทศไทยในกระแสสังคมยุคใหม่ที่ต้องใช้ความรู้เป็นเครื่องมือสำคัญของการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551:16) ระบุว่าสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ทำให้ไทยต้องเร่งสร้างคุณภาพในการจัดการศึกษา รวมทั้งการรู้จักอนุรักษ์และพัฒนาทรัพย์สิน

ทางปัญญาเพื่อรองรับการแข่งขันที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยการวางรากฐานการศึกษาเพื่อการพัฒนาให้คนมีความรอบรู้ เข้าใจ และเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกในด้านต่างๆ อย่างครบถ้วน

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545:7-8) เสนอแนะว่าการศึกษาในยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ต้องเป็นการศึกษาที่ช่วยพัฒนาศักยภาพ หรือเสริมสร้างพลังที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ ซึ่งสามารถทำได้ตั้งแต่จุดแรกเริ่ม และตลอดช่วงวัยของชีวิต โดยได้สรุปแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ดังนี้

1. เพื่อให้ประชาชนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเสมอภาค โดยปราศจากข้อจำกัดในเรื่องเพศ อายุ อาชีพ พื้นฐานการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งความบกพร่องทางร่างกายหรือสติปัญญา
2. เพื่อให้ประชาชนได้รับการศึกษาตลอดช่วงอายุอย่างต่อเนื่อง โดยใช้การศึกษาในหลายรูปแบบที่หลากหลายผสมผสานกัน เพื่อให้การศึกษาช่วยพัฒนามนุษย์ได้อย่างเต็มที่
3. เพื่อให้การศึกษาทุกรูปแบบเชื่อมโยงต่อเนื่อง สามารถเทียบโอนผลการเรียนได้ทั้งในระหว่างรูปแบบเดียวกันและต่างรูปแบบได้ เพื่อให้ประชาชนได้รับโอกาสศึกษาและเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
4. เพื่อให้การจัดบริการการศึกษาเป็นสาขาวิชา กิจกรรม และวิธีสอนที่หลากหลายวิธีให้ผู้เรียนได้มีโอกาเลือกเรียนตามความต้องการ ตามความสนใจ ตามความถนัด
5. เพื่อให้การจัดการศึกษาผสมกลมกลืนไปกับการดำเนินชีวิตของประชาชน ให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าการศึกษเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ปลูกฝังนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนให้มีความต้องการเรียนรู้อยู่เป็นนิจ
6. เพื่อให้ทุกฝ่ายของสังคมมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัด และส่งเสริมการจัดการศึกษาที่จะทำให้การศึกษาเป็นไปอย่างกว้างขวางทั่วถึง มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544:1) ให้ข้อสรุปว่าการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่มีรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรมคุณธรรม รู้จักฟังตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

รัฐ ศิลปะอนันต์ (2543:28-29) ได้เสนอแนวคิดการจัดการศึกษาคือ ยุทธศาสตร์ที่ใช้เป็นรูปแบบในการปฏิรูปหรือปรับเปลี่ยนการศึกษา เพื่อสร้างโลกการศึกษาใหม่ให้เด็กไทยยุคใหม่ มีคุณภาพการเรียนได้มาตรฐานโลก จะใช้ 5 ยุทธศาสตร์ คือ

1. การกระจายอำนาจ (ในการบริหาร การตัดสินใจ)
2. การมีส่วนร่วม (ของผู้มีประโยชน์ได้เสีย)
3. การใช้แผนยุทธศาสตร์ (ในการปรับปรุงโรงเรียนแต่ละโรงเรียน)
4. การประกันคุณภาพ
5. การขีดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การจัดการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ทั้งทางค่าของความรู้ กับคุณธรรมจริยธรรม รู้จักอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรสิ่งแวดล้อม สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างสงบสุข

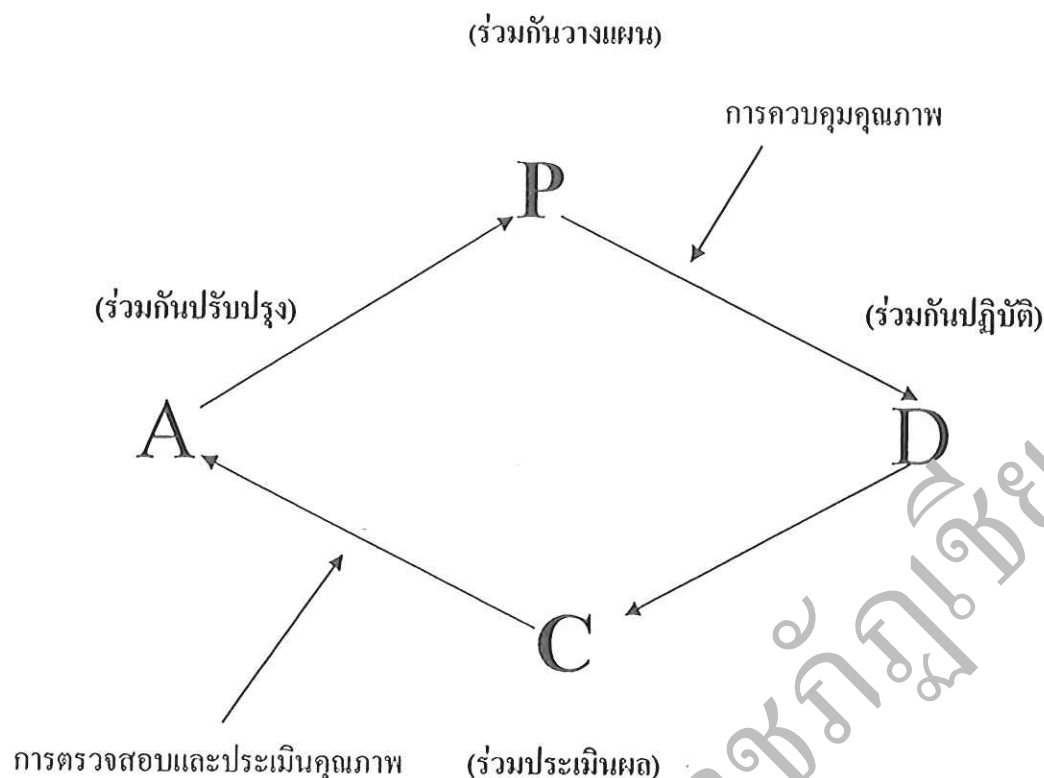
หลักการบริหารและการจัดการสถานศึกษา

การบริหารแบบมีส่วนร่วม

มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาที่สำคัญ ได้แก่

สัมฤทธิ์ ทางเพ็ง (2544:12-15) กล่าวถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาว่า เนื่องจากผู้บริหาร โรงเรียนไม่สามรถจะปฏิบัติงานได้ตามลำพังคนเดียว กอปรกับในปัจจุบันมี กระแสของการมีส่วนร่วม การตรวจสอบ และความโปร่งใสในการดำเนินงาน ตลอดจน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น และสถานศึกษา เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา ควรให้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินการเพื่อให้เกิดความรู้สึก รับผิดชอบ และ ยื่นเข้าขององค์กรอันก่อให้เกิดความร่วมมือในการบริหาร ทั้งยังเป็นการแบ่งเบาภาระของโรงเรียนได้อีกด้วย

สุกัญญา โฉวใโลกุล (2547:63) ได้สรุปการมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษาว่า จะใช้หลักการ บริหารแบบมีส่วนร่วม ทฤษฎีที่นำมาใช้ที่นิยมแพร่หลายในปัจจุบัน ได้แก่ ทฤษฎีของ W.Edward Deming ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์กร (Total Quality Mangement) หรือ TQM ซึ่งได้เสนอหลักการบริหารที่ครบวงจร (PDCA) ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 แสดงหลักการบริหารที่ครบวงจร (PDCA)

ที่มา : สุกัญญา โขวิไลกุล, 2547:63

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544:10-13) ได้ให้รายละเอียดในการบริหารแบบมีส่วนร่วม ตามหลักทฤษฎีของ W.Edward Deming ซึ่งเป็นหลักการบริหารที่ครบวงจร (PDCA) ดังนี้

1. P = Plan คือการจัดทำและวางแผน
2. D = Do คือการปฏิบัติตามแผน
3. C = Check คือการติดตามประเมินผล
4. A = Action คือการกำหนดมาตรฐานการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค

นอกจากนี้ รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีการนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน คือ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management:SBM) ดังที่ รังสรรค์ มณีเล็ก (อ้างใน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2547:312-320) ได้ให้ความหมายของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management:SBM) ว่า การบริหารและจัดการศึกษาที่หน่วยปฏิบัติ โดยมีโรงเรียนเป็นฐานหรือเป็นองค์กรหลักในการจัดการศึกษา ซึ่งจะต้องมีการ

กระจายอำนาจบริหารและจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังโรงเรียน ให้โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ มีความอิสระคล่องตัวในการบริหารจัดการ ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไป ภายใต้คณะกรรมการโรงเรียน เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปโดยมีส่วนร่วม และตรงตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมากที่สุด ซึ่งหลักการพื้นฐานในการ กำหนดรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ได้แก่

1. หลักการกระจายอำนาจ
2. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม
3. หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน
4. หลักการบริหารตนเอง
5. หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล

การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม เป็นการระดมบุคลากรฝ่ายต่างๆ ที่มีส่วนได้เสีย หรือมีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาบริหารจัดการศึกษา ในรูปแบบการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน กลไกสำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งที่จะทำให้การบริหารประสบความสำเร็จ คือ การมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะได้อธิบายต่อไป

การจัดการสถานศึกษา

การจัดการสถานศึกษาหรือการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผล เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน มีวิธีการจัดการ ที่หลากหลาย แต่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารที่ เกี่ยวข้อง โดยมีหน่วยงานทางการศึกษาของประเทศไทยได้ให้หลักการแนวทางจัดการสถานศึกษา ที่สำคัญ และใช้ปฏิบัติแพร่หลายในปัจจุบัน ดังนี้

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545:53) ได้สรุปการบริหารจัดการศึกษาสำหรับสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานคือ สถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติมีอิสระทางการบริหาร และการจัดการศึกษาอย่าง แท้จริงให้มากที่สุดทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป

สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอำนาจหน้าที่บริหารจัดการศึกษา ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการ บริหารงานทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549:7-88) ได้นำเสนอภารกิจตามกฎหมาย ของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน ผู้การปฏิบัติ โดยยึดหลักการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา โดยสรุปดังนี้

1. การบริหารวิชาการ

1.1 การวางแผนด้านวิชาการ

1.2 การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระ

หลักสูตรท้องถิ่น

1.3 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

1.4 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

1.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.6 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

1.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

1.8 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

1.9 การนิเทศการศึกษา

1.10 การแนะแนว

1.11 การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

1.12 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

1.13 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

1.14 การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงาน

สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

1.15 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

1.16 การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

1.17 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2. การบริหารงบประมาณ

2.1 การจัดทำแผนงานงบประมาณ

2.2 การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ

2.3 การอนุมัติใช้จ่ายงบประมาณ

2.4 การโอนและการเปลี่ยนแปลงงบประมาณ

2.5 การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ

2.6 การตรวจสอบ ติดตาม และรายงานการใช้งบประมาณ

2.7 การตรวจสอบ ติดตาม และรายงานผลการดำเนินงาน

2.8 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

2.9 งานกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา

- 2.10 งานบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- 2.11 การเบิกเงินจากคลัง
- 2.12 การรับเงิน การเก็บรักษาเงินและการจ่ายเงิน
- 2.13 การนำส่งคลัง
- 2.14 การจัดทำบัญชีการเงิน
- 2.15 การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน
- 2.16 การจัดทำและจัดหาแบบบัญชี ทะเบียน และรายงาน
- 2.17 การวางแผนพัสดุ
- 2.18 การกำหนดแบบรูปรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะของทรัพย์สินหรือ

สิ่งก่อสร้าง

- 2.19 การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ
- 2.20 การจัดหาพัสดุ
- 2.21 การควบคุมดูแลบำรุงรักษาและจำหน่ายพัสดุ
- 2.22 การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน

3. การบริหารงานบุคคล

- 3.1 การวางแผนอัตราจ้าง
- 3.2 การจัดสรรอัตราจ้างข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3.3 การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
- 3.4 การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3.5 การเลื่อนขั้นเงินเดือน
- 3.6 การลาทุกประเภท
- 3.7 การประเมินผลการปฏิบัติงาน
- 3.8 การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการ

ศึกษา

- 3.9 การสั่งพักราชการและการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
- 3.10 การรายงานผลการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- 3.11 การอุทธรณ์และการร้องทุกข์
- 3.12 การออกจากราชการ
- 3.13 การจัดระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติข้าราชการครูและบุคลากร

ทางการศึกษา

- 3.14 การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
- 3.15 การส่งเสริมประเพณีวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 3.16 การส่งเสริมและการยกย่องเชิดชูเกียรติ
- 3.17 การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ
- 3.18 การส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรม สำหรับข้าราชการครูและ

บุคลากรทางการศึกษา

- 3.19 การสนับสนุนส่งเสริมการขอรับใบอนุญาตและการขอต่อใบอนุญาต

ประกอบวิชาชีพ

- 3.20 การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

4. การบริหารทั่วไป

- 4.1 งานพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
- 4.2 การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- 4.3 การวางแผนบริหารงานการศึกษา
- 4.4 การวิจัยเพื่อการพัฒนานโยบายและแผน
- 4.5 การจัดระบบการบริหารและการพัฒนาองค์กร
- 4.6 การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน
- 4.7 งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 4.8 การดำเนินงานธุรการ
- 4.9 การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- 4.10 การจัดทำระเบียบในผู้เรียน
- 4.11 การรับนักเรียน
- 4.12 การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องจัดตั้ง ขุมรวมหรือเลิกสถานศึกษา
- 4.13 การส่งเสริมประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตาม

อรรถาศัย

- 4.14 การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา
- 4.15 การทัศนศึกษา
- 4.16 การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน
- 4.17 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา
- 4.18 การส่งเสริมสนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน

องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

4.19 งานประสานราชการส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น

4.20 การรายงานผลการปฏิบัติงาน

4.21 การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน

4.22 แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

การบริหารจัดการสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งเป็นสถานศึกษานิเทศก์มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติงานให้ครอบคลุมงานทั้ง 4 งาน ได้แก่ ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป โดยยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมและใช้โรงเรียนเป็นฐาน

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

การปฏิบัติงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่จัดการศึกษา ขอบมีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของนักวิชาการ ดังนี้

1. ความหมายของบทบาท นักการศึกษาและนักวิชาการ ทำการศึกษาเกี่ยวกับ เรื่องของบทบาทและให้ความหมายของคำว่าบทบาทไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

สมยศ นาวิการ (2540:758-759) ให้ความหมายไว้ว่า บทบาท คือ กลุ่มของพฤติกรรมที่ถูกคาดหวังไว้จากสมาชิกที่มีตำแหน่งบางอย่างภายในกลุ่ม ผู้บริหารจะมีบทบาทที่หลากหลายภายในองค์การของพวกเขา เช่น บทบาททางความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล บทบาททาง ข้อมูลและ ผู้แทนศิษย์เก่า บทบาททางการตัดสินใจภายในกลุ่มขนาดเล็ก สมาชิกจะมีบทบาทบางอย่างด้วย บทบาทเหล่านี้บางอย่างจะถูกยอมรับอย่างเป็นทางการในองค์การ เช่น

ปิยะนุช โขธิมิ (2541:14) ให้ความหมายว่า บทบาท หมายถึงการกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่แสดงออกตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายหรือตามหน้าที่ที่รับผิดชอบอยู่ ซึ่งการแสดงออกตาม บทบาทนี้จะขึ้นอยู่กับตำแหน่งและจะต้องเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับด้วย

พรเทพ พุกกะพันธุ์ (2542:51) ให้ความหมายว่า บทบาท หมายถึง ลักษณะของพฤติกรรมที่เราคาดว่าเขาจะปฏิบัติเมื่อเขาดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งในองค์การ

คำนึ่ง อัดตศุภนาพันธ์ (2542:13) กล่าวว่า บทบาท คือ การปฏิบัติงานของบุคคลตามอำนาจหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้กับตำแหน่งที่บุคคลดำรงอยู่ในขณะนั้น

ทองอินทร์ วงศ์โสธร (2544:191) ให้ความหมายว่า บทบาทเป็นตำแหน่งหน้าที่ในสถาบันที่ผู้สวมบทบาทต้องกระทำ ผู้สวมบทบาทมีทั้งสิทธิและหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติบทบาทแต่ละบทบาทจะเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันเพื่อให้ทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ในสถาบันนั้นๆ ในสถาบันการศึกษา

บทบาทของครูสัมพันธ์กับบทบาทของนักเรียน ในสถาบันครอบครัวบทบาทของพ่อแม่สัมพันธ์กับบทบาทของลูก บทบาทเปรียบเสมือนตำแหน่งแต่ความหมายกว้างกว่า ตำแหน่งครูเป็นตำแหน่งที่กำหนดขึ้นตามความต้องการของสถาบัน ผู้อยู่ในตำแหน่งปฏิบัติหน้าที่ในขอบเขตที่กำหนดไว้

บุญจิต งามสง่า (2545:18) ให้ความหมายว่า บทบาท หมายถึง หน้าที่รับผิดชอบ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ที่ถูกกำหนดไว้ควบคู่กับตำแหน่งที่ผู้นั้นสมควรกระทำ

พูลสุข สังข์รุ่ง (2546:102) ให้ความหมายว่า บทบาท คือ พฤติกรรมที่ได้รับการคาดหวังเอาไว้ในองค์การหลายๆ องค์การ การอธิบายลักษณะงาน (Job description) เป็นสิ่งที่จะ บอกว่าใครจะต้องทำหน้าที่อะไร ซึ่งสมาชิกแต่ละคนสามารถจะอ่านเพื่อจะมีความคิดว่าตัวเองจะมีหน้าที่ทำอะไร ซึ่งคำอธิบายนี้จะไม่ครอบคลุมทุกสิ่ง แต่อย่างน้อยจะให้ข้อมูลทุกๆ ไปสำหรับที่จะให้สมาชิกแต่ละคนเริ่มทำหน้าที่ของตน

อรุณ รักธรรม (2544:134-135) กล่าวว่า บทบาทหรือตำแหน่งแต่ละตำแหน่งในองค์การจะถือครองโดยบุคคลแต่ละคน ซึ่งคนเหล่านี้จะต้องแสดงให้สอดคล้องกับคำอธิบายของตำแหน่ง และเมื่อบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้นพ้นจากตำแหน่งไป คนที่มาครองตำแหน่งนั้นก็จะต้องแสดงบทบาทนั้นเหมือนเดิม หรือดำเนินบทบาทเดิมเช่นเดียวกับผู้บริหารคนเดิมเป็นความคงที่ของภารกิจในตำแหน่ง บรรดาบทบาทหรือตำแหน่งนั้นยังแยกหรือรวมโดยคนซึ่งแต่ละคนจะมีบุคลิกภาพความต้องการแตกต่างกันไป

แคมเบล (Campbell 1983:81) ให้ความหมายว่า บทบาท หมายถึง หน้าที่รับผิดชอบ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานที่ถูกกำหนดไว้ควบคู่กับตำแหน่งที่ผู้นั้นได้รับการแต่งตั้งหรือสิ่งที่ผู้นั้นสมควรกระทำ

เซอร์จิโอวานนิ (Sergi Giovanni 1992:196) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง กลุ่มพฤติกรรมที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งในองค์การ

สรุปได้ว่าบทบาทคือ แบบแผนพฤติกรรมของบุคคล ที่มีตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งแสดงออกตามวิถี และหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ เพื่อตอบสนองความคาดหวังของสังคม หรือจากการที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์หรือทำงานร่วมกับผู้อื่นภายในองค์การใดองค์การหนึ่ง

2. ประเภทของบทบาท

พรนพ พุกกะพันธุ์ (2542:51-54) ได้แบ่งบทบาทออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. บทบาทของสมาชิกในกลุ่มที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ บทบาทของสมาชิกในกลุ่มที่เป็นทางการจะถูกกำหนดไว้อย่างแน่นอนตั้งแต่สมาชิกคนนั้นๆ ได้เข้าไปทำงานในองค์การ บทบาทของสมาชิกในกลุ่มที่ไม่เป็นทางการจะมีการแบ่งเป็นผู้หน้าที่ไม่เป็นทางการและ

ผู้ตาม ซึ่งไม่ใช่ผู้ได้บังคับบัญชาของผู้นำ ถ้าเขาไม่ชอบผู้นำเขาก็สามารถออกจากกลุ่มนี้ไปอยู่กลุ่มอื่นได้โดยไม่ผิดกติกาใดๆ

2. บทบาทในเชิงพฤติกรรมศาสตร์ บทบาทในเชิงพฤติกรรมศาสตร์สามารถพิจารณาได้เป็น 3 บทบาท ดังนี้

2.1 บทบาทที่สอดคล้องกัน (Role Identity) คือ ทักษะและพฤติกรรมที่บุคคลปฏิบัติได้สอดคล้องกับบทบาทที่เป็นทางการของเขา และทักษะเหล่านี้จะถูกเปลี่ยนไปตามสถานการณ์

2.2 บทบาทที่รับรู้ (Role Perception) คือ การที่บุคคลคิดว่าตนควรมีพฤติกรรมอย่างไรในสถานการณ์หนึ่ง เมื่อเราเชื่อว่าเราควรจะทำอะไร อะไร คือสิ่งที่ถูกต้องในเรา เราของเราแล้วเราก็จะทำได้ตามนั้น ซึ่งความประพฤติเหล่านี้เราได้รับมาจากการรับรู้จากสภาพแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนญาติพี่น้อง หรือสื่อมวลชน

2.3 บทบาทที่ถูกคาดหวัง (Role Expectations) คือ บทบาทที่บุคคลอื่น คาดหวังว่าบุคคลใดบุคคลหนึ่งควรจะมีพฤติกรรมในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งอย่างไร

เดวิด และคนอื่นๆ (David and Other 1962 อ้างใน สมถวิล โพธิ์แก้ว, 2538:39) กล่าวว่า โดยทั่วไปบทบาทมี 2 ประเภทคือ บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริง

1. บทบาทที่คาดหวัง (Expected Role) เป็นบทบาทที่สมาชิกในองค์การ สังคม กลุ่มต้องการให้แสดงบทบาทอย่างหนึ่งอย่างใด ตามความคาดหวังขององค์การ สมาชิกคนอื่นมักจะเฝ้ามอง และคาดหวังหลังการแสดงบทบาทของผู้นั้นอยู่ การแสดงบทบาทนั้นมีแบบแผนที่ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติจากบรรทัดฐานประเพณี วัฒนธรรม และเป้าหมายขององค์การควบคุมอยู่ว่าบุคคลแสดงบทบาทตามความต้องการขององค์การหรือไม่ ถ้าหากบทบาทที่แสดงออกมามีตรงกับความคาดหวัง ก็จะเกิดความพึงพอใจ หรือเกิดความรู้สึกทางด้านบวก แต่หากบทบาทที่แสดงออกมาไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ก็จะเกิดความรู้สึกไม่พอใจ หรือเกิดความขัดแย้งขึ้นที่เรียกว่าความรู้สึกด้านลบ

2. บทบาทที่เป็นจริง (Observed Role) เป็นบทบาทที่อาจเหมือนหรือแตกต่างจากบทบาทที่คาดหวังก็ได้ เป็นการแสดงพฤติกรรมของบุคคลให้สอดคล้องกับหน้าที่ที่ถูกกำหนดไว้

สรุปได้ว่า ประเภทของบทบาทนั้นสามารถพิจารณาได้ทั้งทางพฤติกรรมศาสตร์และการแบ่งกลุ่มสมาชิกอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

1. บทบาทที่คาดหวัง คือ บทบาทตามที่สังคมคาดหวัง เพื่อให้เกิดความพึงพอใจ
2. บทบาทที่เป็นจริง คือ บทบาทที่อาจจะเหมือนหรือแตกต่างจากบทบาทที่คาดหวังก็ได้แต่เป็นบทบาทที่เป็นการปฏิบัติจริง

3. การวิเคราะห์บทบาท

อิศวอร์ ดายัล และจอห์น เอ็ม โทมัส (Ishwar Dayal and John M. Thomas, 1968:488) ได้คิดเทคนิคการวิเคราะห์บทบาท (Role Analysis Technique) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งศึกษาวิเคราะห์บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนในองค์การหรือหน่วยงาน โดยระบุให้ชัดเจนว่าตำแหน่งที่ครองอยู่นุคคลมีบทบาทอะไรบ้างและบุคคลอื่นคาดหวังให้ผู้ครองตำแหน่งควรมีบทบาทอะไรบ้าง จึงทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เทคนิคนี้จึงเหมาะที่จะนำเอาไปใช้กับองค์การ หรือทีมงานใหม่ที่มีบทบาทของสมาชิกไม่ชัดเจน หรือใช้กับองค์การที่สมาชิกยังมีความสับสนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และเทคนิคนี้จะเปิดโอกาสให้สมาชิกได้มาปรึกษา เพื่อหาข้อสรุปร่วมกันว่าบทบาทอะไรบ้าง ขั้นตอนการวิเคราะห์บทบาทก็คือ ผู้ครองบทบาทพร้อมผู้ร่วมสมาชิกของกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์บทบาทหลัก และหน้าที่ของหน่วยงานนั้นๆ โดยวิเคราะห์บทบาทที่คาดหวังของผู้อื่นแล้วเปลี่ยนแปลงไปตามมติกกลุ่ม นำความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทหลักและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของบทบาทหลักมาให้กลุ่มอภิปรายให้แน่ชัด และชี้แจงให้ผู้ครองบทบาทหลักแต่ละคนทำรายงานสรุปบทบาทหลักที่ได้จากการประชุม มาจัดทำรายละเอียดของบทบาทขึ้นมาพิจารณาอีกครั้ง

กล่าวโดยสรุปการวิเคราะห์บทบาทคือ การวิเคราะห์แบบแผนพฤติกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งอยู่ในขณะนั้น ตามความคาดหวังของกลุ่มหรือสังคม เพื่อให้บุคคลที่จะมาครองตำแหน่งคนต่อไปได้ปฏิบัติตาม อันเป็นผลให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์การหรือหน่วยงานนั้นๆ

บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สถานศึกษาเป็นหน่วยปฏิบัติที่สำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาหน่วยหนึ่ง การจัดการศึกษาจะสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดอยู่ที่การดำเนินงานของหน่วยงาน ดังนั้นหน่วยงานทางการศึกษาต่างจึงจำเป็นจะต้องมีบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพ มีหน่วยงานทางการศึกษาได้กำหนดบทบาทหน้าที่ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ ได้แก่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2547:9-10)

1. จัดทำนโยบายแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตลอดจนบริบทและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

2. จัดตั้งงบประมาณ และรับผิดชอบการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา
3. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางของการศึกษาระดับพื้นฐาน และความต้องการของนักเรียน ชุมชนและท้องถิ่น
4. จัดการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนการสอนที่เหมาะสมและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
5. ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศและแนวปฏิบัติต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนด
6. กำกับ ติดตาม ประเมินผลงานตามแผนงาน โครงการและประเมินผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนพิจารณาความดีความชอบ การพัฒนาและการดำเนินการทางวินัยกับครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด
7. ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษารวมทั้งปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา
8. จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ความร่วมมือในการประเมินคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานภายนอกสถานศึกษารวมทั้งการรายงานผลการประเมินต่อคณะกรรมการสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
9. ส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน และสร้างความสัมพันธ์กับสถานศึกษาและสถาบันอื่นในชุมชน และท้องถิ่น
10. ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับกิจการภายในสถานศึกษา หรือตามที่ได้รับมอบหมายและตามที่กฎหมายกำหนด

เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดแนวทางให้สอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 คือ

1. ด้านวิชาการ

1.1 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาระดับพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น

1.2 จัดการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนการสอนที่เหมาะสมและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.3 จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และรายงานผล การประเมินคุณภาพภายนอกให้คณะกรรมการสถานศึกษารับทราบ

2. ด้านงบประมาณ

2.1 จัดตั้งและรับผิดชอบการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษาตามที่กฎหมายระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด

2.2 ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และแนวปฏิบัติ ฯลฯ เกี่ยวกับการบริหารการเงิน และการจัดหารายได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ทั้งนี้ ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด

3. ด้านการบริหารงานบุคคล

ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

4. ด้านการบริหารทั่วไป

4.1 จัดทำนโยบายแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับนโยบาย และแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

4.2 ดำเนินการและกำกับ ติดตาม และประเมินผลงานตามแผนงานโครงการของสถานศึกษา

4.3 ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษารวมทั้งปกครองดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษาตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด

4.4 ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ ฯลฯ การดำเนินงานในด้านต่างๆ ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด

4.5 ส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชนและสร้างความสัมพันธ์กับสถาบันอื่นๆ ในชุมชน และท้องถิ่น

4.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษาหรือตามที่ได้รับมอบหมายและ ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดการศึกษาตามหลักการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) ซึ่งหมายถึง การบริหารและจัดการศึกษา ที่เน้นหน่วยปฏิบัติ โดยมีสถานศึกษาเป็นฐานหรือองค์กรเป็นหลักในการจัดการศึกษา มีการ

กระจายอำนาจไปยังแต่ละสถานศึกษา โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาใช้อำนาจในการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ มีความอิสระ คล่องตัวในการบริหารจัดการ ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไป โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชนให้มากที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2545:44)

อมรวิรัช นาคทรพรพ (2542:7) ได้สะท้อนแนวคิดในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดย กล่าวว่า กระแสนวัตกรรมใหม่ของการพัฒนาประเทศจึงมุ่งความสำเร็จทุกด้านเข้าไปสู่ชุมชน และประชาชนเป็นหลักใหญ่ไม่ว่าจะเป็นการปฏิรูปการเมือง การให้อำนาจการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นการพัฒนารูปแบบเศรษฐกิจในชนบทแบบพอเพียง เพื่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน

สอดคล้องกับที่ ประเวศ วะสี (2543:69) กล่าวว่า ชุมชนท้องถิ่นคือฐานของสังคมทั้งหมดพร้อมกับนำชีวิตกับการศึกษามายู่ที่เดียวกัน

ประยูร ศรีประสาธน์ (2545:195) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า การศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนรับผิดชอบ ประชาชนในท้องถิ่นต้องรับรู้การเข้ามามีส่วนร่วมในการรับภาระ มีการจัดระเบียบในการทำงานให้ประสานสัมพันธ์กัน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบและรับรู้บทบาทหน้าที่ของกันและกัน การมีส่วนร่วม (Participation) ของประชาชนในการบริหารการศึกษาจะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง (Commitment) ต่อองค์การ หรือภารกิจที่ตนมีส่วนร่วมซึ่งจะทำให้งานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยมากขึ้น

จากแนวคิดของนักการศึกษาทำให้มองเห็นว่า การพัฒนาประเทศชาติตามกระแสการพัฒนาแบบใหม่ มีเป้าหมายการพัฒนารวมชนท้องถิ่นที่เป็นรากฐานของสังคม โดยการพัฒนาการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ ในการบริหารจัดการศึกษาซึ่งสัมพันธ์กับนักการศึกษาอีกหลายท่านที่มีแนวคิดการจัดการศึกษา โดยการกระจายอำนาจสู่ชุมชนท้องถิ่นโดยคือ ปฎิญาหมายรองรับ ได้แก่

รุ่ง แก้วแดง (2541:278-279) ได้กล่าวว่า ต้องคืนการศึกษาให้ครอบครัว โดยยกฐานะของพ่อแม่ให้เป็นครูคนแรก คืนภูมิปัญญาไทยให้กลับสู่ระบบการศึกษาไทย คืนอำนาจให้สถานศึกษาโดยการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้โรงเรียนให้ชุมชนและท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม

วิทยากร เชียงกุล (2540:211-212) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่าควรกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเป็นผู้บริหารโดยตรง ให้ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการ โรงเรียน สถานศึกษา ซึ่งมาจากผู้แทนชุมชนและผู้ปกครอง ได้มีบทบาทและความรับผิดชอบในการพัฒนาสถาบันการศึกษาของตนได้อย่างคล่องตัว

ธีระเดช สุโข (2543:31) กล่าวว่า ความสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษานั้น ต้องมีกฎหมายรองรับ เน้นคุณภาพผู้เรียน ผู้นำประเทศสนับสนุน และประชาชนมีส่วนร่วม

กล่าวโดยสรุปคือ การจัดการศึกษาไม่ใช่หน้าที่เพียงหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเท่านั้น แต่ต้องให้องค์กร หน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยเข้ามามีบทบาทในรูปแบบของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 40 ซึ่งมีหน้าที่ในการกำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา จึงจะทำให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การจัดการศึกษาตามหลักการที่ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ทำให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาทั้งในส่วนของกระทรวง ศึกษาธิการ สถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกรุงเทพมหานคร ต้องดำเนินการในเรื่องของการออกระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา พร้อมกับกำหนดบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไว้เพื่อความคล่องตัวในการบริหารสถานศึกษา ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่า หน่วยงานทางการศึกษาต่างๆ ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการที่เข้าร่วมบริหารการศึกษาในสถานศึกษา ดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดแนวปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2543 (อ้างใน อุทัย บุญประเสริฐ, 2547:157-162) ดังนี้

1.1 กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา

1.1.1 ศึกษาและทำความเข้าใจในความมุ่งหมาย หลักการของการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

1.1.2 ศึกษาทำความเข้าใจข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของชุมชน ท้องถิ่นและที่ตั้งของสถานศึกษา

1.1.3 กำหนดนโยบาย เป้าหมาย และทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

1.1.4 กำหนดแผนพัฒนาการศึกษาด้านวิชาการ บุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ กิจกรรมนักเรียน และความสัมพันธ์ชุมชน

1.1.5 กำหนดให้สถานศึกษาจัดทำธรรมเนียมบุญโรงเรียน

1.2 ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

1.2.1 ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

1.2.2 พิจารณาความสอดคล้องของแผนปฏิบัติการประจำปีกับแผนพัฒนา
สถานศึกษา

1.2.3 พิจารณาความเป็นไปได้และความเหมาะสมเกี่ยวกับวิธีการหรือยุทธศาสตร์
การดำเนินงานกิจกรรม งานโครงการที่ระบุไว้ในแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา

1.2.4 ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา

1.3 ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของ
ท้องถิ่น

1.3.1 ศึกษาหลักการ จุดหมาย โครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3.2 พิจารณาความสอดคล้องของสาระการเรียนรู้กับหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

1.3.3 พิจารณาความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของสาระการเรียนรู้และสอดคล้อง
กับความต้องการของท้องถิ่น

1.3.4 ให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระการเรียนรู้ของสถานศึกษา

1.4 กำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา

1.4.1 กำหนดแผนการกำกับและติดตามร่วมกับสถานศึกษา ได้แก่ วิธีการ
ระยะเวลา

1.4.2 ดำเนินการกำกับ ติดตาม วิจารณ์งานของสถานศึกษาตามแผนที่
กำหนดไว้ โดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย

1.4.3 ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่สถานศึกษาและให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและ
ให้ขวัญกำลังใจในการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามแผนและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.5 ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน

1.5.1 สถานศึกษาจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับ จำนวนผู้เรียน การคมนาคม
สภาพเศรษฐกิจของชุมชน และข้อมูลอื่นที่จำเป็นให้เป็นปัจจุบัน

1.5.2 สนับสนุนและจัดหาที่เรียนให้แก่เด็กในพื้นที่บริการได้เข้าเรียน
ในสถานศึกษาอื่นที่อยู่ใกล้เคียง หรือเสนอแนะให้ได้เรียนนอกระบบหรือตามอัธยาศัย

1.5.3 จัดหาทุนการศึกษา อุปกรณ์การศึกษาและสิ่งจำเป็นอื่นๆ แก่ผู้เรียนที่ขาด
แคลน

1.6 พิจารณาสถานที่เด็กดูแลเด็กพิการเด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้
ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

1.6.1 สนับสนุนให้เด็กพิการได้รับการเรียนร่วมกับเด็กปกติ

1.6.2 สอดส่องดูแลเด็กที่ได้รับการทารุณ กดขี่ ข่มเหง ถ่วงละเมิดทางเพศ ใช้แรงงานเด็ก กักขัง ฯลฯ ให้ได้รับความช่วยเหลือและส่งไปขอรับบริการที่เหมาะสม

1.6.3 สอดส่องดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาสให้การศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน

1.6.4 ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเป็นรายบุคคลมากที่สุด

1.6.5 สนับสนุน ส่งเสริมการทำงานร่วมกับองค์กรพิทักษ์สิทธิเด็ก

1.7 เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ คำนึงประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา

1.7.1 การบริหารจัดการด้านวิชาการ

1.7.1.1 มีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานวิชาการของสถานศึกษา

1.7.1.2 มีส่วนร่วมในการจัดหา ผลัดเปลี่ยน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

1.7.2 การบริหารจัดการด้านงบประมาณ

1.7.2.1 มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ

1.7.2.2 มีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล การบริหารจัดการด้านงานบุคคล

1.7.2.3 มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาครูและบุคลากรอื่นในสถานศึกษา และส่งเสริมให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.7.2.4 ให้ขวัญกำลังใจและยกย่องเชิดชูเกียรติแก่ครูและบุคลากรอื่นในสถานศึกษา

1.7.3 การบริหารจัดการด้านการบริหารทั่วไป

1.7.3.1 เสนอแนวทางให้มีการใช้ ดูแล และบำรุงรักษาอาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ ของสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์

1.7.3.2 ส่งเสริมให้มีการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ให้ร่มรื่นและสวยงาม

1.8 ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรจากภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และท้องถิ่นของชาติ

1.8.1 หารายได้ ทรัพย์สิน และทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน

1.8.2 ส่งเสริมและกำกับติดตามการใช้วิทยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.8.3 ส่งเสริมและกำกับติดตามเพื่อให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมที่สืบสานจารีตประเพณีศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ พร้อมทั้งยกย่องเชิดชูเกียรติภูมิปัญญาท้องถิ่นตามความเหมาะสมและโอกาสอันควร

1.9 เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

1.9.1 เสริมสร้างและสนับสนุนให้สถานศึกษาร่วมกับชุมชน องค์กรทั้ง ภาครัฐและเอกชน จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น

1.9.2 ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการและให้บริการแก่ชุมชน

1.10 ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา ก่อนเสนอต่อสาธารณชน

1.10.1 ให้สถานศึกษาจัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปี

1.10.2 เสนอแนะในการปรับปรุงรายงานผลการดำเนินงานประจำปี

1.10.3 ให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานของสถานศึกษาก่อนเผยแพร่

ต่อสาธารณชน

1.11 แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการเพื่อการดำเนินงานตามระเบียบนี้ตามที่เห็นสมควร ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรืออนุกรรมการตามความเหมาะสมและความจำเป็นในแต่ละกรณี

1.12 ปฏิบัติกรอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด

นอกจากภารกิจหลัก 11 ข้อ นี้แล้ว หน่วยงานต้นสังกัดอาจพิจารณา มอบหมายงานอื่นได้ตามที่เห็นสมควร

จากบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าวข้างต้น จึงมีความจำเป็นที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องรับรู้บทบาทของตนเองและรอบรู้ใน

เรื่องของการจัดการศึกษาพอสมควร เพื่อจะได้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพต่อการบริหารโรงเรียน

2. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้ตราพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 และสรุปอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547:10-11) ดังนี้

2.1 กำกับการดำเนินงานของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

2.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานศึกษา

2.3 มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด

2.4 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามคู่มือปฏิบัติงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547:13-16) ดังนี้

1. ด้านวิชาการ

1.1 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้ สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น

1.2 ให้ข้อเสนอแนะ และส่งเสริมสนับสนุนในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้ และส่งเสริมเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.3 รับทราบ และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดระบบและการดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. ด้านงบประมาณ

2.1 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดตั้งและการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา

2.2 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ ในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการบริหารการเงิน และการจัดหารายได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษา หรือปฏิบัติหน้าที่อื่น เกี่ยวกับเรื่องนี้ ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด

3. ด้านการบริหารงานบุคคล

ปฏิบัติตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. ด้านการบริหารทั่วไป

4.1 ให้ความเห็น เสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการจัดทำนโยบายและแผนพัฒนา การศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งความต้องการของ ชุมชน และท้องถิ่น

4.2 รับทราบ ให้ความเห็น และข้อเสนอแนะในการปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพ การศึกษาและกิจการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ตลอดจนนโยบาย และแผนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน รวมทั้งความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น และรายงานต่อสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา เมื่อสถานศึกษาไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ตลอดจนนโยบายและ แผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา รวมทั้งความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

4.3 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนเกี่ยวกับการระดม ทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งปกครองดูแลบำรุงรักษา ใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน ของสถานศึกษาตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด

4.4 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ ฯลฯ ในการดำเนินงานด้านต่างๆ ตามกฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด

4.5 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการส่งเสริมความเข้มแข็งใน ชุมชนและสร้างความสัมพันธ์กับสถาบันอื่นๆ ในชุมชนและท้องถิ่น

4.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษาหรือตามที่ได้รับมอบหมายและ ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน

ในกรณีที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาไม่ สอดคล้อง หรือไม่ปฏิบัติตาม กฎหมาย กฎระเบียบ ประกาศ หลักเกณฑ์นโยบาย ให้คณะกรรมการ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอความเห็นดังกล่าวให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รับทราบ เพื่อพิจารณาสั่งการให้สถานศึกษาปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎระเบียบ ต่อไป

สรุปได้ว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทสำคัญในการกำกับและส่งเสริม สนับสนุนกิจการของสถานศึกษา โดยมีบทบาทด้านการกำหนดนโยบายและแผนการศึกษา ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระ หลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การกำกับและการติดตามการดำเนินงาน ตามแผนของสถานศึกษา การส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการ ได้รับการศึกษา ขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน พินิจสิทธิ์เด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ เสนอแนะแนวทางมีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ของสถานศึกษา ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี วัฒนธรรมและ ท้องถิ่นของชาติ เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับ องค์การภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการ พัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ให้ความเห็นชอบ รายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาก่อน เสนอต่อสาธารณชน แต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการเพื่อการดำเนินงานตามระเบียบนี้ ตามที่เห็นสมควร และปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ของ สถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.1 บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทบาทหน้าที่ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	บทบาทหน้าที่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
1. ด้านวิชาการ 1.1 พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้อง กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและ ความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น	1. ด้านวิชาการ 1.1 ให้ความเห็นข้อเสนอแนะในการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและความ ต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

บทบาทหน้าที่ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	บทบาทหน้าที่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
1.2 จัดการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนการสอนที่เหมาะสมและ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัด การศึกษาอย่างต่อเนื่อง 1.3 จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา และรายงานผลการประเมินให้ คณะกรรมการสถานศึกษารับทราบ 2. ด้านงบประมาณ 2.1 จัดตั้งและรับผิดชอบการใช้จ่ายงบประมาณ ของสถานศึกษา ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด 2.2 ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และแนว ปฏิบัติ ฯลฯ เกี่ยวกับการบริหารการเงินและการ จัดหารายได้จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ทั้งนี้ ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด 3. ด้านการบริหารงานบุคคล ดำเนินการตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการ ครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด	1.2 ให้ข้อเสนอแนะและส่งเสริม สนับสนุนในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ฯลฯ เพื่อการปรับปรุง และพัฒนา คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา อย่างต่อเนื่อง 1.3 รับทราบ และให้ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับกฎ ระเบียบ และการดำเนินการตาม ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 2. ด้านงบประมาณ 2.1 ให้ความเห็นข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับ การจัดตั้งและการใช้จ่ายงบประมาณของ สถานศึกษา 2.2 ให้ความเห็นข้อเสนอแนะในการออก ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และแนว ปฏิบัติ ฯลฯ เกี่ยวกับการบริหารการเงิน และการจัดหารายได้จากทรัพย์สินของ สถานศึกษา หรือปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับ เรื่องนี้ ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด 3. ด้านการบริหารงานบุคคล ปฏิบัติตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

บทบาทหน้าที่ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	บทบาทหน้าที่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. ด้านการบริหารทั่วไป 4.1 จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น 4.2 ดำเนินการและกำกับ ติดตาม และประเมินผลงานตามแผนงาน โครงการของสถานศึกษา	4. ด้านการบริหารทั่วไป 4.1 ให้ความเห็น เสนอแนะ และให้คำปรึกษาในการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแผน ของกระทรวง ิษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น 4.2 รับทราบให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพ การศึกษาและกิจการของสถานศึกษาให้ สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ตลอดจนนโยบาย แผนพัฒนา การศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแผน ของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งความ ต้องการของชุมชนและท้องถิ่น และรายงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเมื่อสถานศึกษา ไม่ปฏิบัติตาม กฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ตลอดจนนโยบาย แผนพัฒนา การศึกษาของ สถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแผน ของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งความ ต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

บทบาทหน้าที่ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	บทบาทหน้าที่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
4.3 ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้ง ปกครองดูแลบำรุงรักษา ใช้ และจัดหา ผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด	4.3 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนเกี่ยวกับการระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษา รวมทั้งปกครองดูแลบำรุงรักษาใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของ สถานศึกษาตามที่กฎหมายระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด
4.4 ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนว ปฏิบัติ ฯลฯ ในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ตาม กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด	4.4 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ และให้ คำปรึกษาในการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ ฯลฯ ในการดำเนินงาน ด้านต่างๆ ของสถานศึกษา ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด
4.5 ส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชนและสร้าง ความสัมพันธ์กับสถาบันอื่นๆ ในชุมชนและ ท้องถิ่น	4.5 ให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ และให้ คำปรึกษาในการส่งเสริมความเข้มแข็งในชุมชน และสร้างความสัมพันธ์กับสถาบันอื่นๆ ในชุมชนและท้องถิ่น
4.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการของ สถานศึกษาหรือตามที่ได้รับความมอบหมายและ ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด	4.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการของ สถานศึกษา ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547:13-16

ในกรณีที่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาไม่สอดคล้อง หรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบ ประกาศ หลักเกณฑ์ นโยบาย ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเสนอความเห็นดังกล่าว ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารับทราบเพื่อพิจารณาสั่งการให้สถานศึกษาปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎระเบียบ ฯลฯ ต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เปรียบเทียบบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษากับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เห็นชัดเจนเพื่อให้สถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ใช้ปฏิบัติงานร่วมกันทั้ง 4 ด้าน คือ บริหารวิชาการ บริหารงบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารงานทั่วไป แต่ถ้าวสถานศึกษาไม่ปฏิบัติ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถรายงานต่อเขตพื้นที่การศึกษาสั่งการให้สถานศึกษาปฏิบัติตาม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัย วิทยานิพนธ์ และสารคดีว่าแบบอิสระ ที่มีความเกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการบริหารจัดการศึกษา จากผู้วิจัยและผู้ศึกษาค้นคว้าจำนวนหลายคน และจากประวัติการจัดการศึกษาของประเทศไทย พบว่านับตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2464 ได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงระเบียบ กฎหมาย มาตราลำดับ ได้แก่ พระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2478 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการประจำโรงเรียนประถมศึกษา พุทธศักราช 2525 ต่อมา มีระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการประจำโรงเรียนประถมศึกษา พุทธศักราช 2539 แต่ในปัจจุบันใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยเรื่องคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543 ส่วนในด้านการกำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการ ให้เป็นไปตามกฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยเรื่องดังกล่าว ซึ่งให้ไว้ ณ วันที่ 30 ธันวาคม 2546 ในการพัฒนาเปลี่ยนแปลง ระเบียบ กฎหมาย ดังกล่าว ส่วนหนึ่งมาจากผลการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปได้มีการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมมากขึ้น คณะกรรมการสถานศึกษาจึงมีบทบาทหน้าที่สำคัญต่อการบริหารจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก ซึ่งมีงานวิจัยดังนี้

1. งานวิจัยเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาดังกล่าว จึงได้มีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาหลายท่าน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548:177) ได้รวบรวมเกี่ยวกับการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ ตั้งแต่ พ.ศ.2542-2547 และมีผลการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาพอสรุปได้ว่า ด้านสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาหลายแห่ง ไม่สามารถทำได้เต็มที่ ไม่ได้มีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและแผน โดยเฉพาะการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในท้องถิ่น รวมทั้งคณะกรรมการยังขาดความรู้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง หลักสูตรและการจัดทำหลักสูตร แนวการจัดการศึกษา และการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา รวมถึงการวางแผนการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียน ด้านปัญหากรรมการสถานศึกษาจำนวนมากขาดศักยภาพในด้านความรู้ ความสามารถที่จะมีส่วนร่วมได้ โดยมีความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา ทั้งด้านงบประมาณ การจัดการเรียนการสอน การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก บุคลากร นโยบายและเรื่องอื่นๆ ที่จำเป็นสำหรับารตัดสินใจและการบริหาร อีกทั้งคณะกรรมการสถานศึกษายังปฏิบัติตามหน้าที่ไม่สมบูรณ์ ส่วนมากยึดวัฒนธรรมการปฏิบัติแบบเดิมๆ หลายคณะเป็นเพียงร่างเงาของโรงเรียน โรงเรียนไม่ค่อยกระจายอำนาจและยอมรับในความจำเป็น รวมถึงกระทรวงศึกษาธิการยังไม่สนับสนุนส่งเสริมเต็มที่ ด้านข้อเสนอแนะควรมีการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแก่คณะกรรมการสถานศึกษา เช่น ลักษณะหลักสูตรและการสอนที่สอดคล้องกับธรรมชาติและศักยภาพของนักเรียน เพื่อสามารถมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร การให้ข้อคิดเห็น การตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ อีกประการหนึ่งก็ควรมีการจัดทำโครงการและสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำหลักสูตรและผลิตสื่อการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เป็นโครงการนำร่อง เพื่อขยายผลวงกว้างในลำดับต่อไป ตลอดจนควรมีการเปิดโอกาสให้มีระบบแลกเปลี่ยนความรู้ สภาพปัญหา ร่วมกับสถานศึกษาอื่น สถานศึกษาแต่ละแห่งควรมีการประสานและร่วมมือกับสถานศึกษาอื่นในการสร้างเครือข่ายคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ในการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ

ส่วนสมควร เข็มสุวรรณ (2546) ได้ศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าสภาพการปฏิบัติตามหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนมากจะปฏิบัติหน้าที่ทั่วไปได้ดี ส่วนหน้าที่ที่สำคัญ โดยเฉพาะทางด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล จะมีการปฏิบัติหรือมีส่วนร่วมน้อย

ส่วนผลการศึกษาของอุทัย บุญประเสริฐ (2543) พบว่า ผู้ปกครองและประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยมาก ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ โรงเรียน ซึ่งเป็นเพียงคณะกรรมการที่ปรึกษา มีส่วนร่วมในการบริจาค และหาทรัพยากรสนับสนุนโรงเรียน มีการประชาสัมพันธ์ และร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเท่านั้น ส่วนอำนาจการตัดสินใจยังอยู่ที่ผู้บริหารสถานศึกษา

จากผลการศึกษาวิจัยของ กรมสามัญศึกษา (2543) ซึ่งได้สังเคราะห์ผลงานวิจัย ตรวจสอบเอกสาร และสัมภาษณ์บุคคลสำคัญที่เป็นนักการศึกษาทั่วประเทศพบว่า สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการศึกษา ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ในความคิดเห็นของครู อาจารย์ โรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้ปกครองและผู้แทนชุมชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง โรงเรียนมัธยมศึกษา ทุกประเด็นอยู่ในระดับต่ำ แต่จากการศึกษาก็อาจมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการศึกษา ของผู้อำนวยการ ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาพบว่าอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับสูง ซึ่งมีเป็นผลการศึกษาจากการสังเคราะห์ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้ มีสาเหตุมาจากความคิดดั้งเดิมทั้งชุมชนและโรงเรียน มีความคิดว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของโรงเรียน ชุมชนมีความรู้ความสามารถจำกัด และไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเท่าที่ควร ด้านนโยบายและรูปแบบที่มาจากส่วนกลาง สถานศึกษาไม่ได้คิดใหม่ ไม่ได้ให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทร่วมคิดมากนัก ซึ่งสถานศึกษาต้องมีหน้าที่เข้าไปร่วม กับชุมชนเพื่อกระตุ้น ส่งเสริม ชักจูง ผลักดัน และบริการร่วมกับชุมชน การจัดทำหลักสูตร ควรให้ชุมชนร่วมกับโรงเรียนจัดทำ เพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ

จากผลการศึกษาวิจัยที่นำมาประมวลข้างต้น จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษา และภาคปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา มีส่วนร่วมน้อย ไม่เต็มที่ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมเป็นผู้สนับสนุน ประชาสัมพันธ์ และร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเท่านั้น เพราะผู้แทนที่มาจากชุมชนหลายแห่งมีความรู้ความสามารถจำกัด ส่วนด้านที่สำคัญ ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านแผนงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล จะมีส่วนร่วมน้อย อย่างไรก็ตาม ยังมีผลการศึกษาวิจัยของผู้วิจัยหลายท่าน ที่พบว่าการมีส่วนร่วมในการบริหาร และจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีส่วนร่วมมากขึ้นดังจะได้กล่าวต่อไป

อารีรักษ์ ชัยเพชร (2547) พบว่าด้านการมีส่วนร่วมในงานวิชาการ ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล พบว่ามีส่วนร่วมน้อยกว่าด้านอื่น และยังพบว่าภูมิหลังเกี่ยวกับอายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ที่

แตกต่างกัน แต่ทำหน้าที่คณะกรรมการสถานศึกษาได้เท่าเทียมกัน ส่วนภูมิหลังเกี่ยวกับสถานภาพทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมด้านวิชาการ โดยเฉพาะตัวแทนองค์กรชุมชนจะมีส่วนร่วมมากกว่าคณะกรรมการสถานภาพอื่น

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ยุทธศิลป์ พานนท์ (2546) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานตามบทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีส่วนร่วมบริหารงานตามบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับมากและมากที่สุด ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีส่วนร่วมในการบริหารงานตามบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง ด้านสถานภาพของคณะกรรมการที่มาจากผู้บริหารสถานศึกษา มีส่วนร่วมบริหารงานตามบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับมากที่สุด คณะกรรมการสถานศึกษาที่มาจากครูมีส่วนร่วมในการบริหารตามบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับมาก ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาที่มาจากผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าและผู้ทรงคุณวุฒิ มีส่วนร่วมในการบริหารงานตามบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง

วิเชียร ต่วนชะเอม (2544) วิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครสวรรค์ มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับปานกลางทุกงาน เมื่อพิจารณาตามตัวแปร ด้านเพศ พบว่าเพศชายมีส่วนร่วมปานกลางทุกงาน ส่วนเพศหญิงมีส่วนร่วมมากในงานบุคลากร ส่วนด้านอื่นมีส่วนร่วมปานกลาง ด้านอายุพบว่าคณะกรรมการที่มีอายุระหว่าง 35-50 ปี จะมีส่วนร่วมปฏิบัติงานในระดับมากในงานบุคลากรและความสัมพันธ์ชุมชน ด้านการศึกษาพบว่า คณะกรรมการที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปจะมีส่วนร่วมมากกว่า คณะกรรมการที่มีการศึกษาที่ต่ำกว่า ด้านอาชีพคณะกรรมการมีอาชีพรับราชการ รัฐวิสาหกิจมีส่วนร่วมจัดการศึกษามากกว่าอาชีพอื่น ส่วนด้านขนาดของโรงเรียนพบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดกลางมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและใหญ่ตามลำดับ

ศาสตราจารย์ ชินโน (2545) พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามหน้าที่ทั้ง 12 ด้านพบว่ามีส่วนร่วมในระดับมาก 5 ด้าน เรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยได้แก่ ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับ

การศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ด้านการปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น ด้านการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา และด้านการแต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการ เพื่อดำเนินงานตามระเบียบนี้ตามที่เห็นสมควร ส่วนที่เหลือ 7 ด้านมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

นอกจากนี้ยังมีผลงานวิจัยอื่นๆ อาทิ เนรศ หิณนุถุล (2544) มีผลการวิจัยซึ่งพบว่าการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดนครราชสีมา มีส่วนร่วมโดยรวมทุกด้าน และรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมปฏิบัติงานทั้ง 12 ด้าน ของคณะกรรมการจากผู้แทนที่มาจากส่วนต่างๆ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และพบว่ากรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดใหญ่มีส่วนร่วมมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก

ปราโมทย์ กิ่งแก้ว (2544) ได้ศึกษาวิจัยเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานก ปร ประถมศึกษาจังหวัดภูเก็ต พบว่าการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยผู้แทนครูมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานมากกว่าผู้แทนจากส่วนอื่น

ศุภมาส การะเกตุ (2545) ได้วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประจำโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก พบว่าการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านการสนับสนุนการศึกษาอยู่ในระดับมาก ด้านบริหารและการจัดการ มีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน ส่วนด้านวิชาการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน และอยู่ในระดับปานกลางทั้งสองด้าน โดยผู้แทนครูจะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานมากกว่าผู้แทนจากส่วนอื่น

จากผลการวิจัยที่ผู้วิจัยได้ศึกษานี้ จะเห็นได้ว่าสภาพการมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษา และการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษามีมากขึ้น และมีความต้องการพัฒนาตนเองมากขึ้น โดยเฉพาะในแง่ที่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจ

จากการศึกษาวิจัยของ ชีระ รุญเจริญ (2547) เกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีทั้งระดับปานกลางและระดับมาก ระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจในอำนาจหน้าที่ ด้านความสามารถในการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ และด้านการร่วมบริหารการศึกษา ส่วนระดับมาก ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ด้านการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ และด้านความต้องการในการพัฒนาตนเอง ส่วนผลการวิจัยของคณะกรรมการสถานศึกษาพบว่า อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาตามที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2543 เหมาะสมแล้ว

สุกกิจ โสทัต (2546) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารและการจัดการสถานศึกษาภายใต้การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 ของจังหวัดลำปาง ตามบทบาทหน้าที่ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2543 พบว่าการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ได้แก่

1. การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

2. การแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะกรรมการเพื่อการดำเนินงานตามระเบียบนี้ตามที่เห็นสมควร

3. การปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น

ส่วนอีก 9 ด้านพบว่ามีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

สวัสดิ์ แก้วชนะ (2544) ได้สรุปผลการวิจัยเรื่องบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 5 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมบริหารวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความต้องการการมีส่วนร่วมบริหารวิชาการอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับคือ วิชา, ต้องการระดับปฏิบัติการ, ความต้องการพัฒนาตนเอง และความต้องการระดับนโยบาย นอกจากนี้มีผลการวิจัยที่พบว่าการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

จากการวิจัยของศรีอัมพร ทองสีบสาย (2545) เรื่องการนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่าการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดอำนาจเจริญ ในด้านการวางแผน การดำเนินงานตามแผน และการประเมินผล อยู่ในระดับมากทุกด้าน และพบว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วนคือ การวางแผน การดำเนินงานตามแผน และการประเมินผล

ทรงสิทธิ์ ยืนชีวิต (2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่าการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการโรงเรียนอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียง 3 อันดับแรกได้ดังนี้ รับทราบความก้าวหน้าการดำเนินงานตามแผนงานของโรงเรียน ภาคเรียนละ 1 ครั้ง ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน และประสานกับองค์กรในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชน ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนมี 5

ปัจจัย คือ ด้านคุณลักษณะของกรรมการและความสัมพันธ์ที่มีต่อโรงเรียน ด้านคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ด้านพฤติกรรมของครู ด้านการปฏิบัติต่อกรรมการ โรงเรียนและด้านผลงานของโรงเรียนเช่นกัน

สุทธิวัฒน์ เททะสังข์ (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี จังหวัดมหาสารคาม พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภออุดรธานี จังหวัดมหาสารคาม มีส่วนร่วมในการดำเนินงานในโรงเรียนประถมศึกษามากที่สุดคือ การติดตามดูแลช่วยเหลือแก้ปัญหาและส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพบว่าผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการจากกลุ่มตัวแทน / กลุ่ม มีส่วนร่วมแตกต่างกันและยังพบว่าคณะกรรมการจากโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน

จากการศึกษาผลงานวิจัยของหลายท่านที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ในระยะแรกของการเริ่มใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับน้อย ใช้เต็มที่ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมเป็นผู้สนับสนุน ประชาสัมพันธ์ และร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเท่านั้น เพราะผู้แทนที่มาจากชุมชนหลายแห่งมีความรู้ความสามารถจำกัด ส่วนมากไม่ทราบถึงหน้าที่ของตนเพราะมีความรู้จำกัด ส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ตามที่โรงเรียนร้องขอ และในระยะต่อมามีการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษามีมากขึ้นเป็นลำดับ รวมทั้งมีความต้องการมีส่วนร่วมที่มากขึ้น ตลอดจนมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองมากขึ้นเช่นกัน ปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของกรรมการ ขาดการเปิดโอกาสของสถานศึกษาอย่างจริงจัง ส่วนแนวทางการแก้ปัญหาคือ การให้ความรู้แก่คณะกรรมการสถานศึกษา และการให้ความรู้แก่นักวิชาการในสถานศึกษา ให้มีการบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่มากขึ้น

2. งานวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพการร่วมปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจากงานวิจัยของผู้วิจัยหลายท่าน พบว่ามีปัญหาในการปฏิบัติงาน ดังนี้

ธีระ รุญเจริญ (2547) ได้วิจัยพบว่าการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษามีปัญหาจากกรรมการสถานศึกษาเอง เช่น ขาดความรู้ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ขาดความรับผิดชอบ มีภารกิจอื่นมาก และมีปัญหาจากโรงเรียน เช่น ไม่ให้ความสำคัญต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ขาดการประสานงาน ปิดโอกาส ไม่นำข้อเสนอไปปฏิบัติ

ศุภมาส การะเกตุ (2545) ศึกษาเรื่องได้วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประจำโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาแบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านคณะกรรมการและด้านโรงเรียน ด้านคณะกรรมการ ได้แก่ การไม่รับบทบาทหน้าที่ การไม่มีเวลาว่าง ไม่ได้เป็นคนในพื้นที่ สถานภาพไม่เอื้อ ส่วนปัจจัยด้านโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนจัดประชุม น้อย ผู้บริหารและคณะครูไม่ให้ความสำคัญกับชุมชน

นเรศ หิ่ณนุกูล (2544) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษา คือ การขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ไม่มีเวลา ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ขาดการประสานงานระหว่างสถานศึกษากับคณะกรรมการของสถานศึกษา ขาดงบประมาณ

ระพีพัฒน์ ศิริจันทร์ (2545) วิจัยเรื่องปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน มีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาตามสถานภาพของคณะกรรมการ ระหว่างผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอน และผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า มีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน การเปรียบเทียบเป็นรายด้านพบว่า มีปัญหาในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันจำนวน 11 ด้าน และมีปัญหาการปฏิบัติงานแตกต่างกันจำนวน 1 ด้าน คือ การแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรือคณะอนุกรรมการ เพื่อดำเนินงานตามระเบียบตามที่เห็นสมควร โดยผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีปัญหาในการปฏิบัติงานมากกว่าผู้บริหารโรงเรียน

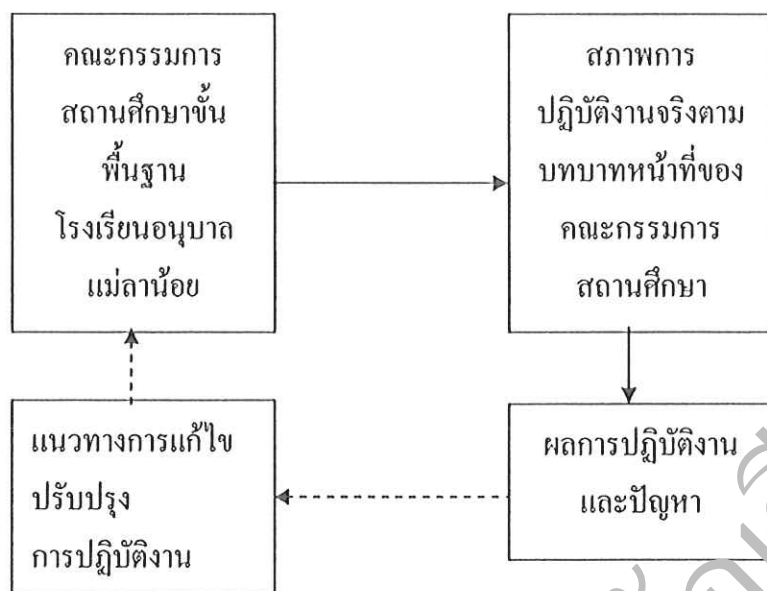
สวัสดี แก้วพระ (2544) ศึกษาเรื่องบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 5 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา คือ ด้านปัญหาส่วนตัวและด้านปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหารและครูอยู่ในระดับน้อย

วิเชียร ส่วนพะยอม (2544) วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกพิจารณาตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และขนาดโรงเรียน ผลปรากฏว่าทุกประเภทมีปัญหาในระดับปานกลาง

จากงานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้ยกมานี้ สรุปได้ว่าปัญหาการปฏิบัติหน้าที่เกิดจากตัวของคณะกรรมการสถานศึกษาเอง ซึ่งได้แก่ การขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่กล้าแสดงออก และอีกด้านหนึ่งเกิดจากสถานศึกษาทั้งผู้บริหาร ครู ไม่ให้ความสำคัญ ไม่ได้ให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้ปฏิบัติหน้าที่ ตามบทบาทหน้าที่อย่างแท้จริง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากที่ได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน้าที่ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด ซึ่งออกตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 ตามมาตรา 38 ได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดจำนวน คณะกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหาประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2546 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยเรื่องคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2543 ข้อที่ 13 จากพระราชบัญญัติระเบียบดังกล่าวข้างต้น โรงเรียนอนุบาลแม่กลองได้แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน เข้ามาทำหน้าที่ปฏิบัติงานในกา เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา และได้ปฏิบัติงานมาตามลำดับ ซึ่งผู้วิจัยต้องการศึกษาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาว่าเป็นไปตามบทบาทหน้าที่มากน้อยเพียงใด ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนต่อไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย